

UNELE ASPECTE JURIDICE PRIVITOARE LA ÎNSCRIEREA DE MENȚIUNI, ANULAREA, MODIFICAREA, RECTIFICAREA ȘI COMPLETAREA ACTELOR DE STARE CIVILĂ

Csakany Anett

Abstract

Using this study we intend to analyze the internal regulations establishing registration of mentions, cancellation, modification, rectification and completion of the civil status documents. The importance of these operations are undeniable, whereas their own way is achieved by actual correlation between real civil status of the individual and the information contained in her or his civil status documents.

Contrary to this important role, we find that in the majority of specialized cases, mentions the issue of enrollment, cancellation, modification, rectification and completion of civil status documents are addressed briefly, limiting themselves sometimes to reproducing legal paragraphs. Undoubtedly, the proposed study is intended as a contribution to remedy the situation.

Keywords: *civil status documents, acts and facts of civil status, registration of mentions, cancellation, modification, rectification, completion.*

1. Înscrierea de mențiuni în actele de stare civilă

A. Precizări prealabile. Capitolul III din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă¹ (art. 43-51) reglementează „înscrierea mențiunilor în actele de stare civilă” sub următoarele aspecte: cazurile în care se fac mențiuni în actele de stare civilă (art. 43); înscrierea mențiunilor în actele de stare civilă ale cetățenilor români aflați în străinătate (art. 44); înscrierea mențiunilor în actele de stare civilă în sistem informatic (art. 45); reguli speciale de înscriere a mențiunilor în diverse cazuri (art. 46-50); eliberarea certificatelor de stare civilă cu mențiunile în actele de stare civilă (art. 51).

¹ Legea nr. 119/1996 a fost publicată în M. Of. nr. 282 din 11 noiembrie 1996 și, apoi, republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012, fiind ulterior modificată și completată. Prin H.G. nr. 64/2011 a fost aprobată „Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă” (publicată în M. Of. nr. 151 din 2 martie 2011). *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la „Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă” se vor face, de regulă, cu ajutorul termenului „Metodologie”.

Capitolul III din Metodologie, sub denumirea „înscriserile mențiunilor în registrele de stare civilă” (art. 85-120), cuprinde dispoziții în legătură cu următoarele aspecte: despre mențiuni (art. 85-94); înscrierea recunoașterii sau stabilirii filiației (art. 95-97); înscrierea adopției, a anulării sau a desfacerii adopției (art. 98-102); înscrierea divorțului, anulării ori a încetării căsătoriei (art. 103-105); înscrierea schimbării numelui de familie și/sau a prenumelui pe cale administrativă (art. 106-114); înscrierea mențiunilor privind înregistrarea numelui/prenumelui cu ortografierea limbii române (art. 115-116); înscrierea mențiunilor de schimbare a numelui sau prenumelui intervenite în străinătate (art. 117-118); înscrierea mențiunilor privind acordarea sau renunțarea la cetățenia română (art. 119-120).

În context, semnalăm o diferență importantă între denumirea Capitolului III din Legea nr. 119/1996 și cea a Capitolului III din Metodologie. Astfel, prima se referă la „înscriserile mențiunilor în actele de stare civilă”, iar cea din urmă la „înscriserile mențiunilor în registrele de stare civilă”. Evident, fiindcă Metodologia a fost aprobată printr-o „hotărâre de Guvern”, este un act normativ „subordonat Legii nr. 119/1996”. Dat fiind exigențele principiului legalității și chiar cele legate de acuratețea normării, ar trebui modificată denumirea acestui Capitol din Metodologie, astfel încât să fie conformă cu cea a Capitolului III din Legea nr. 119/1996.

Reglementări referitoare la înscrierea mențiunilor în actele de stare civilă cuprind și alte acte normative. În acest sens, cu titlu de exemplificare, evocăm Codul civil².

Atât Legea nr. 119/1996, cât și Metodologia nu cuprind o definiție a „înscriserilor de mențiuni în actele de stare civilă”. De asemenea, în doctrina din domeniu, sub acest aspect, preocupările sunt modeste.

În literatura de specialitate mai veche, fiind luate în considerare dispozițiile art. 2 alin. (2) din Decretul nr. 278/1960 cu privire la actele de stare civilă³, unii autori⁴ au considerat că „înscriserile”, fiind „o formă de înregistrare a actelor și faptelor de stare civilă”, constă în „operarea de mențiuni pe marginea unui act de stare civilă, care se află deja înregistrat în registrele de stare civilă, privind modificările ce au loc în starea civilă a unei persoane fizice, precum și schimbarea numelui de familie sau a prenumelui”.

Chiar dacă, în raport cu actualele reglementări, această definiție este depășită sub diverse aspecte, cuprinde, totuși, unele „elemente” care rămân de actualitate.

² A se vedea, spre exemplu: art. 56, art. 100-101, art. 291, art. 334, art. 337 și art. 416 C. civ.

³ Decretul nr. 278/1960 a fost publicat în B. Of. nr. 13 din 23 iulie 1960 și abrogat expres prin art. 77 alin. (2) din Legea nr. 119/1996. Potrivit art. 2 alin. (2) din Decretul nr. 278/1960, „în aceste registre se întocmesc acte de naștere, căsătorie și deces și se înscriu prin mențiune recunoașterea și stabilirea filiației, înfierea, divorțul și schimbarea numelui sau prenumelui”.

⁴ A se vedea D. Lupulescu, *Actele de stare civilă*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 70.

Astfel, spre exemplu, se află în această situație constatarea că, pe calea acestei operațiuni, în actele de stare civilă deja întocmite în registrele de stare civilă, sunt consemnate diverse acte și fapte de stare civilă intervenite ulterior.

În ceea ce ne privește, considerăm că înscrierea de mențiuni în actele de stare civilă este o „operațiune reglementată de lege prin care sunt consemnate modificările intervenite în starea civilă a persoane, ulterioare întocmirii actelor de stare civilă”. În sensul acestei definiții sunt dispozițiile art. 43 din Legea nr. 119/1996, conform cărora, „în actele de naștere și, atunci când este cazul, în cele de căsătorie sau de deces se înscriu mențiuni cu privire la modificările intervenite în starea civilă a persoanei...”.

2. *Reguli generale pentru efectuarea mențiunilor în actele de stare civilă.* Mențiunile în actele de stare civilă se fac pe baza actelor sau faptelor de stare civilă, în condițiile legii, din „oficiu”. În acest sens, potrivit art. 86 alin. (1) din Metodologie, „ofițerul de stare civilă care înregistrează acte de stare civilă care atrag după sine efectuarea de mențiuni pe alte acte de stare civilă trimite comunicări de mențiuni, pentru a fi operate pe marginea actelor de naștere – exemplarul I”.

Prin excepție, în temeiul art. 44 din Legea nr. 119/1996, „modificările intervenite în statutul civil al cetățenilor români aflați în străinătate se înscriu de ofițerul de stare civilă prin mențiune pe marginea actelor de stare civilă, cu aprobarea Inspectoratului Național pentru Evidența Populației”⁵.

Textul reprodus ne prilejuiește două observații particulare.

În primul rând, observăm că, în pofida dispozițiilor art. 43, care se referă la „starea civilă”, art. 44 din Legea nr. 119/1996 are în vedere „statutul civil”.

În context, facem precizarea că art. 98 C. civ. definește „starea civilă”, ca fiind „dreptul persoanei de a se individualiza în familie și societate, prin calitățile strict personale care decurg din actele și faptele de stare civilă”. În schimb, în limbajul juridic, de regulă, expresia „statut civil” este utilizată ca sinonimă a sintagmei „stare civilă”. Cu toate acestea, actualul Cod civil nu cuprinde norme privind „statutul civil” al persoanei fizice, ci doar dispoziții referitoare la „statutul” persoanei juridice⁶.

Pentru evitarea ambiguităților și, chiar pentru acuratețea normării, sugerăm legiuitorului să modifice art. 44 din Legea nr. 119/1996, în sensul înlocuirii expresiei „statut civil” cu expresia „stare civilă”.

⁵ *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului, referirile la Inspectoratul Național pentru Evidența Populației se vor face, de regulă, cu ajutorul abrevierii „INEP”. În context, facem precizarea că INEP a fost înființat prin art. 11 din O.G. nr. 85/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare de evidență a persoanelor (publicată în M. Of. nr. 544 din 1 septembrie 2001, fiind ulterior modificată și completată).

⁶ A se vedea art. 194 alin. (2) și urm. C. civ.

În al doilea rând, textul analizat se referă la „cetățenii români aflați în străinătate”, fără să facă distincție după cum aceștia și-au stabilit domiciliul sau reședința ori se află întâmplător acolo. Dat fiind timpul scurt al șederii în străinătate în situațiile în care cetățenii români se află ocazional aici, ar fi evident nerațional ca dispozițiile art. 44 din Legea nr. 119/1996 să fie incidente și în asemenea cazuri. Oricum, pentru eliminarea echivocului sub acest aspect, propunem ca, *de lege ferenda*, prevederile art. 44 din Legea nr. 8/1996 să fie modificate, în sensul de a se referi exclusiv la „cetățenii care și-au stabilit domiciliul sau reședința în străinătate”.

Art. 86-94 din Metodologie reglementează în detaliu regulile de efectuare a mențiunilor. Fiind vorba, mai ales, de chestiuni tehnice, în cele ce urmează vom prezenta doar acele aspecte pe care le considerăm mai importante.

În concret, în temeiul art. 86 alin. (1) din Metodologie, „ofițerul de stare civilă care înregistrează acte de stare civilă care atrag după sine efectuarea de mențiuni pe alte acte de stare civilă trimite comunicări de mențiuni pentru a fi operate pe marginea actelor de naștere – exemplarul I”. Acest text reglementează situația în care „exemplarul I” al actelor de naștere, de căsătorie sau de deces ale unei persoane fizice a fost întocmit și se află în păstrarea aceluiași Serviciu Public Comunitar Local de Evidență a Persoanelor⁷ sau aceleași primării. În schimb, în cazul în care actele de stare civilă „exemplarul I” se află în păstrarea aceluiași SPCLEP sau primării, ofițerul de stare civilă operează mențiunea corespunzătoare pe marginea acestora după care întocmește și trimite comunicarea de mențiune la structura de stare civilă din cadrul Serviciului Public Comunitar Județean de Evidență a Persoanelor sau, după caz, Direcției Generale de Evidență a Persoanelor a Municipiului București, care are în păstrare registrele de stare civilă – exemplarul II.

De asemenea, ofițerul de stare civilă care primește dispoziții administrative, sentințe judecătorești sau declarații de recunoaștere a unor copii născuți în afara căsătoriei, care atrag efectuarea de mențiuni, operează pe marginea actului de stare civilă din „exemplarul I” al registrului, mențiunea respectivă, după care întocmește și trimite comunicare de mențiune structurii de stare civilă din cadrul SPCJEP sau, după caz, DGEPMB, respectiv direcțiilor județene sau Direcției Municipiului București ale/a Arhivelor Naționale, în situația în care acestea din urmă au în păstrare registrele de stare civilă – exemplarul II, conform 87 din Metodologie.

Ca regulă generală, comunicările de mențiuni se arhivează după înscrierea acestora pe exemplarele I și II ale registrelor de stare civilă. Pentru mențiunile neoperabile, se ține o evidență separată.

⁷ *Brevitatis causa*, pentru evitarea repetărilor și ușurința exprimărilor, în continuare, în cuprinsul studiului referirile la structurile enumerate se vor face cu ajutorul abrevierilor trecute în dreptul acestora: „Serviciul Public Comunitar Local de Evidență a Persoanelor” – „SPCLEP”; „Serviciul Public Comunitar Județean de Evidență a Persoanelor” – „SPCJEP”; Direcția Generală de Evidență a Persoanelor a Municipiului București – „DGEPMB”; „Direcția pentru Evidență a Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date” – „DEPABD”.

În situația în care ofițerul de stare civilă constată că datele de stare civilă din comunicarea de mențiune nu corespund cu cele din actul care urmează a se înscrie mențiunea, restituie motivat comunicarea primăriei de la care a primit-o, conform art. 91 alin. (1) din Metodologie. Chiar dacă textul reprodus se referă exclusiv la „primărie”, returnarea către aceasta se face numai în cazul localităților în care nu s-au înființat SPCLEP. În schimb, în localitățile în care există asemenea servicii, restituirea se face către acestea.

După restituire, ofițerul de stare civilă are obligația de a face verificări pentru a stabili cauza neconcordanțelor și, după împrejurări, întreprinde demersurile necesare pentru eliminarea acestora.

În cazul în care se primesc direct din străinătate comunicări de mențiuni, acestea se operează numai cu aprobarea DEPABD, conform art. 93 alin. (2) din Metodologie. De la această regulă, alin. (2) din cuprinsul aceluiași articol instituie unele excepții. În concret, potrivit acestuia, „înscrierea în actele de stare civilă a unor hotărâri străine, care se referă la statutul civil al cetățenilor români, se face după recunoașterea hotărârii străine de către tribunalul competent a soluționa cererea de recunoaștere, respectiv tribunalul de pe raza județului unde își are sau a avut domiciliul persoana interesată, fără avizul DEPABD. Cererea se depune la SPCLEP sau, după caz, la primăria competentă și va fi însoțită de hotărârea străină și traducerea acesteia, în fotocopie, hotărârea prin care s-a recunoscut pe teritoriul României efectele hotărârii străine, definitivă și irevocabilă, în original, precum și orice alte documente necesare înscrierii mențiunii”.

În opinia noastră, textul reprodus presupune unele observații particulare.

În primul rând, potrivit art. 126 alin. (2) din Constituție „competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege”. Neîndoielnic, stabilirea competenței tribunalului printr-o hotărâre de Guvern se traduce în nesocotirea acestei dispoziții constituționale imperative. Drept urmare, *de lege ferenda*, se impune eliminarea din conținutul art. 93 alin. (2) din Metodologie a referirilor la „competența tribunalului”.

În al doilea rând, competența tribunalului în materie se poate deduce din interpretarea art. 95 pct. 1 C. pr. civ. Astfel, în temeiul acestuia, tribunalul judecă, „în primă instanță, toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe”.

În al treilea rând, referirea textului la hotărârea „definitivă și irevocabilă”⁸ este depășită după intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă, întrucât, în prezent, hotărârile judecătorești pot fi numai „definitive”, nu și „irevocabile”⁹.

⁸ A se vedea art. 632 alin. (2) și urm. C. pr. civ.

⁹ Actualul Cod de procedură civilă sau Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010 și, apoi, republicată în M. Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015, fiind ulterior modificată și completată) a intrat în vigoare la data de 15 februarie 2013, conform art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012).

În *al patrulea rând*, textul analizat se referă generic la „hotărâri străine”, împrejurare de natură să acrediteze ideea că este incident și în cazul altor hotărâri decât cele „judecătorești”. Într-adevăr, art. 1094 C. pr. civ., fiind plasat în contextul reglementărilor consacrate „eficacității hotărârilor străine”, dispune că „termenul de hotărâri străine se referă la actele de jurisdicție contencioasă sau necontencioasă ale instanțelor judecătorești, cele *notariale sau ale oricăror autorități competente* dintr-un stat nemembru al Uniunii Europene” (s.n.).

Pe de altă parte, în cazul în care hotărârile străine sunt recunoscute, potrivit legii¹⁰, de plin drept în România, cererea persoanei interesate se trimite, spre avizare, la DEABD, de către primăria competentă, însoțită de actul original, fotocopie și traducerea legalizată a acesteia, în limba română.

3. Cazurile în care se fac mențiuni în actele de stare civilă

A. *Precizări prealabile.* Art. 43 din Legea nr. 119/1996 evocă următoarele cazuri în care se fac mențiuni în actele de stare civilă: stabilirea filiației prin recunoaștere sau hotărâre definitivă și irevocabilă și încuviințarea purtării numelui [lit. a)]; contestarea recunoașterii sau tăgăduirea paternității [lit. b)]; căsătorie, desfacerea, încetarea sau anularea căsătoriei [lit. c)]; adopție, desfacerea, încetarea sau anularea adopției [lit. d)]; pierderea sau dobândirea cetățeniei române [lit. e)]; schimbarea numelui [lit. f)]; deces [lit. g)]; rectificare, completare sau anulare a actelor de stare civilă ori a mențiunilor înscrise în ele [lit. h)]; schimbarea sexului, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești [lit. i)].

Facem precizarea că, pentru cazurile prevăzute la lit. a), c), d), f) și e), Legea nr. 119/1996 cuprinde unele „dispoziții speciale”.

Anexa nr. 38 din Metodologie stabilește cazurile în care se fac mențiuni în actele de stare civilă, iar art. 85-120 detaliază regulile ce trebuie respectate pentru efectuarea acestora.

Analiza Anexei nr. 38 din Metodologie denotă că aceasta cuprinde cazuri în care se fac mențiuni în actele de stare civilă care nu sunt enumerate de art. 43 din Legea nr. 119/1996. Se află în această situație, spre exemplu, următoarele cazuri: înregistrarea nașterii în cazuri speciale (pct. a); înregistrarea căsătoriei în cazuri speciale (pct. 2); înregistrarea actului de deces în cazuri speciale (pct. 3); mențiuni primite din străinătate (pct. 16). Singura explicație la această situație este că enumerarea prevăzută de art. 43 din Legea nr. 119/1996 este incompletă în raport cu conținutul normativ al acestei legi.

B. *Înscrierea mențiunii privind recunoașterea sau stabilirea filiației.* Potrivit art. 46 din Legea nr. 119/1996, „înscrierea mențiunii de stabilire a filiației pe actul de naștere și, după caz, de căsătorie și deces se face din oficiu sau la cererea celui interesat, pe baza actului de recunoaștere întocmit potrivit legii sau a hotărârii

¹⁰ A se vedea art. 1095 C. pr. civ.

judecătorești definitive și irevocabile (teza I). În situația în care, ulterior, prin hotărâre definitivă și irevocabilă, s-a încuviințat purtarea numelui de familie al părintelui față de care s-a stabilit filiația, mențiunea se înscrie și pe actele de naștere ale copiilor minori, iar în cazul copiilor majori, numai la cererea acestora.

Metodologia consacră „înscrierii recunoașterii sau stabilirii filiației” dispozițiile art. 95-97.

Revenind la dispozițiile art. 46 teza I din Legea nr. 119/1996, în legătură cu conținutul acestora, facem precizările care urmează.

În primul rând, înscrierile mențiunii privind stabilirea filiației se face pe actul de naștere și, după caz, de căsătorie și de deces.

În al doilea rând, înscrierea se face, de regulă, din „oficiu” și, prin excepție, la „cererea” persoanei interesate.

În al treilea rând, mențiunea se face pe baza „actului de recunoaștere” sau a „hotărârii judecătorești” definitive. În context, facem precizarea că, potrivit art. 416 alin. (1) C. civ., recunoașterea poate fi făcută prin „declarație la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor”¹¹, prin „înscrierile autentice” și prin „testament”. De asemenea, Codul civil reglementează următoarele acțiuni în justiție prin care se stabilește filiația copilului (reclamație de filiație): acțiunea în stabilirea filiației față de mamă (art. 422-423); acțiunea în stabilirea paternității din afara căsătoriei (art. 424-428); acțiunea privind filiația față de tatăl din căsătorie (art. 429-440)¹².

În al patrulea rând, reiterăm că referirea art. 46 la hotărârea judecătorească „definitivă și irevocabilă” este depășită, întrucât actualul Cod de procedură civilă nu mai reglementează categoria „hotărârilor irevocabile”.

Referitor la Metodologie, observăm că art. 95 reproduce *ad litteram* dispozițiile art. 46 teza I din Legea nr. 119/1996. În concret, în temeiul acestui text, „înscrierea mențiunii de stabilire a filiației pe actul de naștere și, după caz, de căsătorie și de deces se face din oficiu sau la cererea celui interesat, în baza actului de recunoaștere sau a hotărârii judecătorești definitive și irevocabile”. În legătură cu această situație, facem precizarea că reproducerea într-un act normativ de nivel inferior a unui text din act normativ de nivel superior contravine normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Astfel, potrivit art. 16 alin. (4) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru adoptarea actelor normative¹³, „într-un act normativ emis pe baza și în executarea

¹¹ Observăm că art. 416 alin. (1) C. civ. se referă exclusiv la „Serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor”, cu toate că aceste servicii nu au fost înființate și în comune, unde atribuțiile de stare civilă sunt îndeplinite, în continuare, de către primari [în acest sens, a se vedea art. 3 alin. (1) din Legea nr. 119/1996].

¹² Pentru detalii privind recunoașterea de filiație, a se vedea T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, ed. a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 396 și urm.

¹³ Legea nr. 24/2000 a fost publicată în M. Of. nr. 139 din 31 martie 2000 și, apoi, republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010, fiind ulterior modificată și completată.

altui act normativ de nivel superior nu se utilizează reproducerea unor dispoziții din actul superior, fiind recomandabilă numai indicarea textelor de referință. În asemenea cazuri, preluarea unor norme în actul inferior poate fi făcută numai pentru dezvoltarea ori detalierea soluțiilor din actul de bază” (s.n.).

Potrivit art. 96 alin. (1) din Metodologie, „recunoașterea făcută la înregistrarea nașterii sau ulterior de tatăl copilului născut în afara căsătoriei se face după cum urmează: prin declarația scrisă, întocmită potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 41, dată în fața ofițerului de stare civilă [lit. a)]; prin înscris autentic, în fața notarului public sau a instanței judecătorești [lit. b)]; prin testament [lit. c)]. Principala problemă juridică generată de această normă este că se referă exclusiv la „recunoașterea de paternitate”, în condițiile în care, atât sub imperiul Codului familiei¹⁴, cât și al Codului civil¹⁵ este reglementată și recunoașterea de maternitate.

În continuare, art. 96 din Metodologie stabilește reguli speciale pentru efectuarea mențiunilor pentru fiecare „formă” în care poate avea loc recunoașterea de filiație.

Recunoaștere unui copil din afara căsătoriei prin „declarație autenticată” se poate depune, după înregistrarea nașterii, la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale de domiciliu, care o va trimite la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de naștere al celui recunoscut, pentru a se face mențiunea de recunoaștere pe marginea actului respectiv. În schimb, „declarația de recunoaștere autenticată” făcută de un cetățean străin se depune, personal sau prin împuternicit cu procură specială, la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de naștere al celui recunoscut.

În cazul „recunoașterii prin testament”, persoana interesată depune la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale de domiciliu o copie legalizată, în extras, a testamentului, cuprinzând textul prin care se face recunoașterea.

Mențiunea de recunoaștere poate fi înscrisă și din oficiu, în baza comunicării biroului notarial care a efectuat autentificarea declarației sau a testamentului.

Art. 97 din Metodologie stabilește reguli privind înscrierea hotărârilor judecătorești definitive de stabilirea paternității, contestarea recunoașterii, încuviințarea purtării numelui sau de tăgăduire a paternității ori contestarea filiației față de mamă. Astfel, această „categorie de înscrieri” se fac, la cererea persoanelor interesate, prin mențiune pe marginea actului de naștere al titularului acestuia. În situația în care ulterior, prin hotărâre definitivă s-a încuviințat purtarea numelui de

¹⁴ A se vedea art. 48 și urm. din Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei (publicată în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1953 și abrogat expres de art. 230 lit. a) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011).

¹⁵ A se vedea art. 415 și urm. C. civ.

familie al părintelui față de care s-a stabilit filiația, mențiunea se înscrie și pe actele de naștere ale copiilor minori ai acestuia, iar în cazul copiilor majori numai la cererea acestora.

După operarea mențiunii de recunoaștere, de contestare a recunoașterii, de stabilire a filiației sau de tăgăduire a paternității ori de contestare a filiației față de mamă, se retrage certificatul de naștere și se eliberează alt certificat, cu noile date de stare civilă.

B. Înscrierea mențiunii privind desfacerea, anularea sau constatarea nulității adopției. Potrivit art. 47 din Legea nr. 119/1996, „desfacerea, anularea sau constatarea nulității adopției, dispusă prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă se înscrie prin mențiune, pe actul de naștere inițial și, după caz, pe cel întocmit în urma adopției, pe actul de căsătorie și pe actele de naștere ale copiilor minori ai celui adoptat, iar în cazul copiilor majori, numai la cererea acestora (teza I). Mențiunea se înscrie din oficiu sau la cererea persoanei interesate, pe baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile” (teza a II-a).

Chiar dacă textul reprodus folosește o exprimare specifică doar „nulității absolute” („constatarea nulității adopției”), Codul civil¹⁶ și Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției¹⁷ reglementează atât nulitatea absolută, cât și nulitatea relativă a adopției.

Metodologia reglementează „înscrierea, anularea sau desfacerea adopției” prin art. 98-102.

În concret, potrivit art. 98 din Metodologie, „în cazul adopției, de către cetățeni români cu domiciliul în țară, se întocmește un nou act de naștere, de către SPCLEP sau, după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale în raza căreia se află domiciliul adoptatului ori sediul instituției de ocrotire în îngrijirea căreia se găsește adoptatul” (s.n.). În schimb, „în situația în care adoptatorii sunt cetățeni străini ori cetățeni români cu domiciliul sau reședința în străinătate, noul act de naștere se întocmește de către SPCLEP sau, după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale de la domiciliul celui adoptat sau pe raza căreia se află sediul instituției de ocrotire, în cazul copiilor aflați în îngrijirea acestuia” (s.n.). Dacă adoptatul este cetățean român cu domiciliul în străinătate, noul act de naștere se întocmește de către D.S.C. – Sector 1¹⁸.

¹⁶ A se vedea art. 479 (nulitatea relativă), respectiv art. 480 (nulitatea absolută) C. civ.

¹⁷ A se vedea art. 71 din Legea nr. 273/2004 (publicată în M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004 și, apoi, republicată în M. Of. nr. 259 din 19 aprilie 2012, fiind ulterior modificată și completată).

¹⁸ Abrevierea „D.S.C.” are semnificația de „Direcția Stare Civilă”. În realitate, potrivit Legii nr. 119/1996, este vorba despre „Direcția Publică de Evidența Persoanelor și Stare Civilă” (DPEPSC) [în acest sens, a se vedea, spre exemplu, art. 41 alin. (5¹) lit. a) din Legea nr. 119/1996]. Neîndoielnic, fiind în prezența unei hotărâri a Guvernului, subordonată Legii nr. 119/1996, dar și pentru acuratețea normării, se impune respectarea denumirii legale.

În toate cazurile, certificatul de naștere inițial se retrage și se expediază, spre anulare, emitentului.

După întocmirea noului act de naștere, se trimite comunicarea de mențiune SPCLEP sau, după caz, primăriei unității administrativ-teritoriale unde a fost înregistrat primul act de naștere al celui adoptat, care, după operarea mențiunii, la rubrica „Certificate eliberate”, înscrie următorul text: „NU SE VA MAI ELIBERA NICIUN CERTIFICAT”.

În cazul adopțiilor cu efecte restrânse, aprobate anterior adoptării O.U.G. nr. 25/1997 privind regimul juridic al adopției¹⁹, se înscriu în baza deciziilor fostelor comitete executive ale consiliilor populare și a hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile, din oficiu sau la cererea persoanelor interesate, prin mențiune pe marginea actului de naștere al celui adoptat și, după caz, pe actul de căsătorie.

Art. 99 din Metodologie, în detalierea dispozițiilor art. 23 din Legea nr. 119/1996²⁰, stabilește unele reguli detaliate ce trebuie respectate la întocmirea actului de naștere ca urmare a adopției²¹. În ceea ce ne privește, considerăm că, sub aspectul „topografiei normative, plasarea dispozițiilor art. 99 în contextul normelor consacrate „înscrierii mențiunilor în registrele de stare civilă” este greșită. În mod normal, aceste dispoziții ar trebui plasate în contextul reglementărilor consacrate „întocmirii actelor de stare civilă”.

Pe de altă parte, în temeiul art. 100 alin. (1) din Metodologie, „adopțiile încuviințate în străinătate privind persoane ale căror acte de naștere și, după caz, de căsătorie sunt înregistrate în România se înscriu numai prin mențiune, dacă la data încuviințării adopției acestea nu aveau cetățenie română, în conformitate cu prevederile art. 166 din Legea nr. 105/1992²², cu completările ulterioare”. În context, facem precizarea că, după intrarea în vigoare a actualului Cod de

¹⁹ O.U.G. nr. 25/1997 a fost publicată în M. Of. nr. 120 din 12 iunie 1997 și abrogată expres de art. 97 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 273/2004.

²⁰ Art. 23 din Legea nr. 119/1996 reglementează „întocmirea actului de naștere în cazul adopției”.

²¹ În concret, aceste reguli sunt următoarele: pentru întocmirea actului de naștere ca urmare a adopției sunt necesare următoarele documente: hotărârea judecătorească irevocabilă prin care s-a încuviințat adopția, actele de identitate sau pașapoartele părinților adoptatori, certificatul de căsătorie al adoptatorilor, după caz [lit. a)]; dacă persoana care adoptă este căsătorită cu mama firească a adoptatului, respectiv cu tatăl firească, rubrica din actul de naștere privind „Numele de familie al mamei”, respectiv „Numele de familie al tatălui, se completează cu numele de familie obținut prin căsătorie [lit. b)]; dacă persoana care dorește să adopte este căsătorită, în noul act de naștere se completează numai rubricile privind pe tată/mamă, iar rubricile referitoare la celălalt părinte nu se completează; dacă ulterior celălalt soț adoptă, se întocmește un nou act de naștere [lit. c)]; în cazul în care adopția este făcută de o persoană necăsătorită, rubrica privind tatăl/mama copilului se completează cu numele și prenumele celui/celei care a adoptat [lit. d)]; dacă cei care adoptă sunt căsătoriți și poartă nume diferite în căsătorie, numele de familie al copilului va fi cel stabilit prin sentința judecătorească de încuviințare a adopției [lit. e)].

²² Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat a fost publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992, fiind abrogată parțial de art. 230 lit. q) din Legea nr. 71/2011 (art. 1-33 și art. 36-147) și în întregime de 83 lit. e) din Legea nr. 76/2012.

procedură civilă (15 februarie 2013), trimiterea la art. 166 din Legea nr. 105/1992 trebuie considerată făcută la corespondentul acestuia din actualul Cod de procedură civilă, în concret la art. 1095 din acest Cod.

În cazul adopțiilor încuviințate în străinătate privind cetățenii români se înscriu prin întocmirea unui nou act de naștere la DPEPSC – Sector 1, în baza documentelor eliberate de autoritățile străine, cu îndeplinirea cerințelor prevăzute de art. 93 alin. (2) și (3) din Metodologie. Adopțiile înregistrate la alte oficii de stare civilă decât DPEPSC sunt și rămân valabile.

Mențiunea privind adopția se înscrie, din oficiu sau la cererea persoanei interesate, după caz, pe actul de căsătorie și pe actele de naștere ale copiilor săi minori, conform art. 101 din Metodologie. În cazul copiilor majori, mențiunea se înscrie numai la cererea acestora.

Potrivit art. 102 alin. (1) din Metodologie, „anularea sau desfacerea adopției, dispuse prin hotărâre judecătorească, definitivă și irevocabilă, se înscrie prin mențiune”. În aceste cazuri, pe actul de naștere întocmit în urma adopției, la rubrica „Certificate eliberate”, se înscrie textul „NU SE VA MAI ELIBERA NICIUN CERTIFICAT”.

După operarea acestor mențiuni, SPCLEP ori, după caz, primăria unității administrativ-teritoriale care a înregistrat actul de naștere în urma adopției comunică anularea sau desfacerea adopției la SPCLEP ori, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale unde a fost întocmit primul act de naștere, care, la rândul său, operează mențiunea pe marginea actului de naștere și anulează textul înscris la rubrica „Certificate eliberate” cu o linie orizontală trasată cu cerneală roșie. După efectuarea acestor operațiuni, actul de naștere întocmit anterior adopției rămâne valabil.

Dacă pe marginea actului de naștere întocmit în urma adopției există mențiune de căsătorie, se comunică la locul înregistrării actului inițial și mențiunea de căsătorie, pentru a fi operată pe marginea acelu act. La locul înregistrării căsătoriei se comunică mențiunea, întocmită potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 39 din Metodologie.

2.3. Înscrierea mențiunii privind încetarea, nulitatea sau desfacerea căsătoriei. Această înscriere este reglementată de art. 48 din Legea nr. 119/1996 și de art. 103-105 din Metodologie.

Astfel, potrivit art. 48 din Legea nr. 119/1996, „încetarea căsătoriei prin decesul sau declararea judecătorească a morții unuia dintre soți, constatarea nulității, anularea sau desfacerea căsătoriei se înscrie prin mențiune pe actul de căsătorie și pe cele de naștere ale foștilor soți (teza I). Mențiunea se înscrie din oficiu, pe baza comunicării primite de la ofițerul de stare civilă care a întocmit actul de deces, a hotărârii judecătorești definitive, a certificatului de divorț transmis de ofițerul de stare civilă sau de notarul public la cererea persoanei interesate” (teza a II-a).

În schimb, art. 103-105 din Metodologie instituie reguli tehnice pentru realizarea înscrierii acestei mențiuni în diverse ipoteze particulare, și anume:

- înscrierea divorțului se face din oficiu sau cererea oricăruia dintre foștii soți, care depune copie legalizată de pe hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă;

- înscrierea divorțului pronunțat în străinătate privind un cetățean român se face numai după ce hotărârea străină, definitivă și irevocabilă, a fost recunoscută de către tribunalul competent, conform art. 1095 C. pr. civ.;

- sentințele judecătorești de desfacere a căsătoriei rămase definitive din perioada 1 martie 1948 - 7 octombrie 1966 și neînscrise sau neînregistrate se înscriu, la cererea celor interesați, prin mențiune pe marginea actului de căsătorie;

- sentințele de divorț rămase definitive în perioada 8 octombrie 1966 - 31 iulie 1974, dacă nu au fost înscrise pe actele de căsătorie, la cererea soților care au obținut divorțul, în termen de două luni de la rămânerea lor definitivă, nu se vor lua în considerare, hotărârile rămânând fără efect;

- în cazul în care divorțul a fost pronunțat în străinătate, iar din sentința de divorț nu reiese numele pe care soții îl vor purta după divorț, se solicită declarații pe propria răspundere din partea acestora, autentificate, sau numai a soțului care solicită înscrierea mențiunii de divorț, după caz, din care să rezulte numele pe care aceștia/acesta doresc/dorește să îl poarte în urma divorțului;

- pentru înscrierea mențiunii privind divorțul, ofițerul de stare civilă, care primește hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă, înscrie pe actul de căsătorie mențiunea corespunzătoare, precum și pe cele de naștere, pentru situația în care SPCLEP sau, după caz, primăria unității administrativ-teritoriale are în păstrare ambele acte de naștere ale foștilor soți; în caz contrar, trimite comunicări de mențiuni către SPCLEP sau, după caz, primăriilor unităților administrativ-teritoriale care păstrează exemplarul I al actelor de naștere ale foștilor soți;

- declararea nulității ori anularea căsătoriei se înscrie prin mențiune pe actul de căsătorie și pe cele de naștere ale foștilor soți, exemplarul I și II, pe baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile;

- comunicarea de modificare pe actul de căsătorie în care s-a înscris mențiunea de divorț, de declarare a nulității sau de anulare a căsătoriei se transmite, în termen de 10 zile la SPCLEP de la locul de domiciliu, în vederea actualizării componentei locale a RNEP. În adresa de înaintare se menționează, pe lângă datele de identificare a soților, domiciliul avut - atât la data încheierii căsătoriei, cât și la data pronunțării divorțului sau a anulării căsătoriei -, precum și numărul hotărârii judecătorești, data și instanța care a pronunțat-o;

- încetarea căsătoriei prin decesul sau prin declararea judecătorească a morții unuia dintre soți se înscrie prin mențiune pe actul de căsătorie și pe cel de naștere al soțului supraviețuitor, pe baza comunicării primite de la ofițerul de stare civilă care a înscris mențiunea de deces pe actul de naștere al decedatului; în același mod

se înscriu și mențiunile privind anularea unei hotărâri declarative de moarte ori de rectificare a datei morții; comunicările de mențiuni se transmit în termen de 10 zile SPCLEP de la locul de domiciliu, în vederea actualizării componentei locale a RNEP.

2.4. Înscrierea mențiunii privind schimbarea numelui. Potrivit art. 49 din Legea nr. 119/1996, „mențiunea privitoare la schimbarea numelui se înscrie pe actele de stare civilă ale persoanei în cauză, potrivit legii”. Deci, se pune problema identificării „legii” care reglementează efectuarea mențiunii de schimbare a numelui.

Art. 85 C. civ., fiind plasat în contextul „identificării persoanei fizice” dispune că „cetățenii români pot obține, în condițiile legii, schimbarea pe cale administrativă a numelui de familie și a prenumelui sau numai a unuia dintre acestea”.

„Legea” la care face trimitere art. 85 C. civ. este, în realitate, „Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanei fizice”²³. Astfel, art. 15-16 din Ordonanța Guvernului cuprinde norme referitoare la „înscrierea mențiunii de schimbare a numelui pe cale administrativă”. În concret, schimbarea numelui se înscrie, prin mențiune, pe marginea actului de naștere, precum și a celui de căsătorie, atunci când este cazul. În acest scop serviciul public la care s-a înregistrat cererea va trimite, din oficiu, serviciilor publice care au în evidență actele de stare civilă câte o copie de pe dispoziția de schimbare a numelui. Dispoziția de schimbare a numelui produce efecte juridice de la data înscrierii mențiunii corespunzătoare pe marginea actului de naștere. De la această dată solicitantul va purta numai numele dobândit prin dispoziția de schimbare a numelui. După înscrierea mențiunii corespunzătoare în actul de naștere, serviciul public transmite o comunicare cu privire la schimbarea numelui Direcției Generale de Pașapoarte din cadrul Ministerului Administrației și Internelor, Direcției cazier judiciar, statistică și evidențe operative din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și direcției generale a finanțelor publice județene sau, după caz, Direcției Generale a Finanțelor Publice a Municipiului București din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală, de la locul de domiciliu al solicitantului.

În schimb, Metodologia reglementează înscrierea mențiunii de schimbare a numelui pe cale administrativă în art. 106-114, stabilind, în aplicarea dispozițiilor art. 15-16 din O.G. nr. 41/2003, o serie de reguli tehnice. Fiindcă numele nu constituie un „element al stării civile”, găsim de cuviință să nu intrăm în detalii în legătură cu aceste reguli.

Cu toate acestea, observăm că Metodologia cuprinde reglementări cu privire și la alte aspecte privind „schimbări” intervenite în legătură cu numele persoanei fizice. În ordine cronologică, avem în vedere: „înscrierea mențiunilor privind

²³ O.G. nr. 41/2003 a fost publicată în M. Of. nr. 68 din 2 februarie 2003, fiind ulterior modificată și completată.

înregistrarea numelui/pre numelui cu ortografierea limbii române” (art. 115); înscrierea mențiunilor de schimbare a numelui și/sau a pre numelui intervenite în străinătate (art. 117-118).

2.5. Înscrierea mențiunii privind acordarea sau pierderea cetățeniei române. Înscrierea mențiunii privind acordarea sau pierderea cetățeniei române este evocată de art. 43 lit. e) și reglementată de art. 50 din Legea nr. 119/1990, precum și de art. 119-120 din Metodologie.

În concret, potrivit art. 50 din Legea nr. 119/1990, „mențiunile privind acordarea sau pierderea cetățeniei române se înscriu pe actul de naștere și, dacă este cazul, pe cel de căsătorie, pe baza comunicării Ministerului Administrației și Internelor. Facem precizarea că art. 119 alin. (1) din Metodologie se referă și la „redobândirea” cetățeniei române.

Din aceleași motive ca în cazul precedent, nu intrăm în detalii privind operațiunile tehnice de înscriere a mențiunii de dobândire, redobândire sau pierderii cetățeniei române reglementată de Metodologie.

În context, facem precizarea că „legea-cadru”, Legea cetățeniei române nr. 21/1991, nu cuprinde dispoziții privind înscrierea mențiunilor privind dobândirea, redobândirea sau pierderea cetățeniei române²⁴.

II. Anularea, modificarea, rectificarea sau completarea actelor de stare civilă

1. Precizări prealabile. Art. 57-59 din Legea nr. 119/1996 reglementează „anularea, modificarea, rectificarea sau completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor. În aplicarea acestor dispoziții legale, Capitolul V din Metodologie (art. 125-130) cuprinde norme privind „anularea, modificarea, completarea sau rectificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe aceasta”.

De asemenea, art. 100 C. civ. instituie unele norme generale privind „anularea, completarea, modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă”. Evident, în raport cu dispozițiile art. 57-59 din Legea nr. 119/1996, cele ale art. 100 C. civ. au rolul de „drept comun”. Pe cale de consecință, raportul dintre aceste dispoziții legale este guvernat de regulile deduse din principiile *specialia generalibus derogant*, respectiv *generalia specialibus non derogant*.

În context, considerăm util ca, *ab initio*, trebuie făcute unele precizări în legătură cu semnificația juridică a termenilor „anulare”, „completare”, „modificare” și „rectificare”.

Unanim este acceptat în doctrina din domeniu că „nulitatea” este o sancțiune care determină lipsirea actului juridic civil de efectele contrare cerințelor legale impuse pentru încheierea lui valabilă.

²⁴ Legea nr. 21/1991 a fost publicată în M. Of. nr. 44 din 6 martie 1991 și, apoi, republicată în M. Of. nr. 576 din 13 august 2010, fiind ulterior modificată și completată.

În limbajul comun și în context, termenul „completare”²⁵ are înțelesul de a adăuga date (elemente) care lipsesc din conținutul actului de stare civilă sau, altfel spus, de a elimina omisiunile strecurate la întocmirea acestuia.

Potrivit *Dex* și în context, „modificarea”²⁶ actului de stare civilă are semnificația de schimbare a formei și, mai ales, a conținutului actului de stare civilă pentru a fi conforme cu cerințele legale. În schimb, în temeiul art. (4) din Metodologie, „prin modificarea actelor de stare civilă se înțelege înscrierea unor mențiuni privitoare la statutul civil al titularului, așa cum sunt descrise în cap. III”.

„Rectificarea”²⁷ actului de stare civilă are semnificația de corectare sau de îndreptare a greșelilor strecurate în conținutul sau forma acestuia.

Potrivit art. 100 alin. (1) C. civ., „anularea, completarea, modificarea sau rectificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea se poate face numai în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive”. Acest text este reprodus, cu unele diferențe de exprimare, care nu-i schimbă sensul, de art. 57 alin. (1), respectiv art. 125 alin. (1) din Metodologie.

Neîndoielnic, această manieră de reglementare contravine normelor de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Astfel, împrejurarea că art. 57 alin. (1) din Legea nr. 119/1996 reproduce art. 100 alin. (1) C. civ. constituie un „paralelism”, contrar art. 16 alin. (1) din Legea nr. 24/2000. De asemenea, faptul că art. 125 alin. (1) reproduce art. 100 alin. (1) C. civ. și art. 57 alin. (1) din Legea nr. 119/1996 contravine dispozițiilor art. 16 alin. (4) din Legea nr. 24/2000.

Pe de altă parte, observăm că, potrivit normelor juridice evocate, anularea, modificarea, sau completarea actelor de stare civilă pot interveni „exclusiv” în temeiul unei „hotărâri judecătorești definitive”. Per a contrario, aceste operațiuni nu pot fi realizate în temeiul altui act juridic, de altă natură, precum decizii administrative.

În materie sunt incidente corespunzător și dispozițiile art. 99 alin. (3) C. civ., conform cărora, „hotărârea judecătorească dată cu privire la starea civilă a unei persoane este opozabilă oricărei alte persoane cât timp printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul”. Deci, în materie, „dovada contrară” se poate stabili doar printr-o altă hotărâre judecătorească definitivă. De fapt, art. 99 alin. (3) C. civ. instituie o excepție de la efectul de opozabilitate a hotărârilor judecătorești, prevăzut cu titlu general de art. 435 alin. (2) C. pr. civ. Într-adevăr, în dreptul comun, potrivit acestui text, „hotărârea este opozabilă oricărei terțe persoane atât timp cât aceasta din urmă nu face, în condițiile legii, dovada contrară” (s.n.). Altfel spus, în dreptul comun, în lipsa vreunei restricții stabilite de legiuitor, dovada contrară se poate face cu „orice mijloc de probă”. Această concluzie rezultă și din conținutul art. 100 alin. (4) teza a II-a C. civ. Astfel, în temeiul acestuia, „actul administrativ prin care s-a dispus

²⁵ A se vedea *Dex*, p. 203.

²⁶ *Idem*, p. 645.

²⁷ *Idem*, p. 903.

rectificarea unui act de stare civilă, precum și înregistrarea făcută în baza lui sunt opozabile oricărei persoane până la proba contrară”.

De asemenea, se poate observa că art. 100 alin. (1) C. civ. și art. 57 alin. (1) din Legea nr. 119/1996 nu se referă și la „rectificarea actelor de stare civilă”. Într-adevăr, această operațiune nu este dată în competența instanței de judecată, ci a primarului. Astfel, potrivit art. 59 din Legea nr. 119/1996, „anularea, completarea și modificarea unui act de stare civilă sau a unei mențiuni înscrise pe acesta, dispuse prin hotărâre judecătorească definitivă, precum și rectificarea unui act de stare civilă ori a mențiunilor înscrise pe acesta, aprobate prin dispoziție a primarului, se înscriu numai prin mențiune pe marginea actului de stare civilă corespunzătoare” (s.n.). În același sens sunt și dispozițiile art. 100 alin. (4) teza a II-a C. civ. De fapt, singura deosebire dintre cele două texte constă în faptul că cel din Codul civil se referă generic la o autoritate administrativă, iar art. 59 din Legea nr. 119/1996 la „primar”.

Art. 125 alin. (2) din Metodologie reia regulile potrivit cărora rectificarea actelor de stare civilă sunt de competența „primarului” și că se fac la cerere persoanei interesate sau din oficiu. De asemenea, acest text face precizarea că, pentru emiterea deciziei primarului, este necesar, în prealabil, avizul SPCJEP.

Revenind la art. 59 din Legea nr. 119/1996, acesta are două semnificații. Astfel, pe de o parte, evocă împrejurarea că „rectificarea actelor de stare civilă” este de competența „primarului” și, pe de altă parte, că cele patru operațiuni se „înscriu prin mențiune pe marginea actului de stare civilă”.

Art. 127 alin. (1) din Metodologie stabilește „cazurile” în care se poate cere „anularea actelor de stare civilă”, și anume: actul de stare civilă a fost întocmit într-un registru necorespunzător [lit. a)]; actul nu trebuia întocmit la SPCLEP sau, după caz, la primăria din cadrul unității administrativ-teritoriale respective [lit. b)]; faptul sau actul de stare civilă nu există [lit. c)]; nu s-au respectat prevederile legale la întocmirea actului de stare civilă [lit. d)]; mențiunea a fost înscrisă pe alt act de stare civilă [lit. e)]; mențiunea a fost înscrisă cu un text greșit [lit. f)].

2. Reguli de procedură privind anularea, completarea și modificarea actelor de stare civilă. O serie de reguli le regăsim înscrise în art. 57 alin. (2) din Legea nr. 119/1996.

În concret, potrivit tezei I, „în cazul anulării, completării și modificării actelor de stare civilă, sesizarea instanței judecătorești se face de către persoana interesată, de structurile de stare civilă din cadrul serviciilor publice comunitare locale sau județene de evidența a persoanelor ori de către parchet” (s.n.).

În opinia noastră, referirea generică a textului la „parchet” este greșită. Astfel, Codul de procedură civilă, stabilind modalitățile de participare a „Ministerului public la procesul civil”, se referă la „procuror”. În acest sens, sunt elocvente, spre exemplu, dispozițiile art. 92 C. pr. civ.

În temeiul tezei a doua din conținutul art. 57 alin. (2) din Legea 119/1996, „cererea se soluționează de judecătoria în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul acestora (persoana interesată sau serviciul public comunitar ori parchetul, după caz), pe baza verificărilor efectuate de serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor și a concluziilor procurorului” (p.n.).

Textul reprodus ne prilejuiește observațiile ce urmează.

În primul rând, art. 57 alin. (2) teza a II-a din Legea nr. 119/1996 stabilește o regulă de „competență materială” și una de „competență teritorială” a judecătoriei nederogatorii de la dreptul comun. Astfel, din punct de vedere material, acest text dublează nejustificat dispozițiile art. 94 pct. 1 lit. b) C. pr. civ. În concret, potrivit acestuia, în primă instanță, judecătoria judecă „cererile referitoare la înregistrările în registrele de stare civilă, potrivit legii”. În schimb, sub aspect teritorial, art. 57 alin. (2) teza a II-a C. pr. civ. dublează prevederile art. 107 alin. (1) C. pr. civ., conform cărora „cererea de chemare în judecată se introduce la instanța în a cărei circumscripție domiciliază sau își are sediul pârâtul, dacă legea nu prevede altfel”.

În al doilea rând, în situația în care cererea este introdusă de „parchet”, procurorul cumulează două „calități procesuale incompatibile”, adică cea de „parte” și cea de „autoritate imparțială”, care participă la proces în temeiul art. 92 C. pr. civ.

Dispozițiile art. 57 alin. (2) din Legea nr. 119/1996 sunt reluate, cu diferențe de exprimare nesemnificative, de art. 126 alin. (1) din Metodologie. Astfel, în temeiul acestora, „în cazul anulării, modificării sau al completării actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe marginea acestora, sesizarea instanței judecătorești se face de către persoana interesată, de structurile de stare civilă din cadrul S.P.C.L.E.P. ori de către parchet; cererea se soluționează de judecătoria în a cărei rază teritorială se află domiciliul sau sediul acestora, pe baza verificărilor efectuate de către structura de stare civilă din cadrul S.P.C.L.E.P. de la domiciliul petentului și a concluziilor procurorului”. Sub aspectul competenței judecătoriei și a altor chestiuni referitoare la procedura de judecată, acest text nesocotește flagrant dispozițiile art. 126 alin. (2) din Constituție. Reiterăm că, potrivit acestui text, „competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege”.

Pe de altă parte, prin excepție de la regulile expuse, soluționarea cererilor de anulare, completare și modificare a actelor de stare civilă formulate de cetățenii români cu domiciliul în străinătate și de străini este de competența Judecătoriei Sectorului 1 al Municipiului București, conform art. 57 alin. (3) din Legea nr. 119/1996. Această excepție este reluată, contrar dispozițiilor art. 126 alin. (2) din Constituție, de art. 126 alin. (2) din Metodologie.

Potrivit art. 57 alin. (4) din Legea nr. 119/1996, „hotărârea judecătorească prevăzută la alin. (1) [de anulare, completare sau modificare a actelor de stare civilă], precum și înregistrarea făcută în temeiul acesteia sunt opozabile oricărei alte persoane, atâta timp cât printr-o nouă hotărâre nu s-a stabilit contrariul” (p.n.). Reiterăm că regula prevăzută de acest text este stipulată și de art. 100 alin. (4) teza I C. civ.

Anularea actului de stare civilă ori a unei mențiuni se face prin bararea acestora cu două linii, în diagonală, respectiv „X”, trasate cu cerneală roșie, și înscrierea, în rubrica „Mențiuni”, a numărului și a datei hotărârii judecătorești definitive și irevocabile, precum și a denumirii instanței care a pronunțat-o.

Art. 128 din Metodologie din Metodologie stabilește o serie de „reguli tehnice” în cazul anulării, modificării sau completării actelor de stare civilă, pe care le reproducem în cele ce urmează:

- verificările ce se efectuează în cazul anulării, modificării ori al completării actelor de stare civilă sau/și a mențiunilor înscrise pe acestea trebuie să stabilească temeinicia cererii solicitantului; în acest scop, se verifică actul de stare civilă care face obiectul acțiunii, pentru a stabili dacă la întocmirea acestuia s-a comis o eroare și în ce constă aceasta, precum și actele de stare civilă ale petiționarului și, după caz, ale părinților săi, prezentate în motivarea cererii [alin. (1)];

- în referatul prin care se comunică instanței judecătorești rezultatul verificărilor se menționează în ce constă eroarea sau omisiunea, datele reale ce urmează a fi reținute în sentință ori procedura de urmat, în cazul în care cererea nu face obiectul anulării, modificării ori al completării actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe acestea [alin. (2)];

- referatul cu rezultatul verificărilor se întocmește de șeful structurii de stare civilă și se semnează de șeful SPCLEP [alin. (3)].

3. Reguli de procedură privind rectificarea actelor de stare civilă. Art. 58 din Legea nr. 119/1996 stabilește regulile de procedură speciale privind rectificarea actelor de stare civilă.

Astfel, reiterăm că, în temeiul art. 58 alin. (1) din Legea nr. 119/1996, „rectificarea actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe marginea acestora se face în temeiul dispoziției primarului unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de stare civilă, din oficiu sau la cererea persoanei interesate, cu avizul prealabil al serviciului public comunitar județean de evidență a persoanei”.

Regula reprodusă mai sus este detaliată de art. 129 alin. (1)-(5) din Metodologie. Astfel, acesta stabilește următoarele reguli:

- în cazul rectificării actelor de stare civilă și a mențiunilor înscrise pe marginea acestora, cererea întocmită potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 53, însoțită de actele doveditoare, se depune la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de stare civilă ori la SPCLEP sau, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale de la domiciliul solicitantului; cererea se soluționează în termen de 30 de zile, prin emiterea dispoziției prevăzute la art. 125 alin. (2); aceasta se comunică solicitantului, în termen de 10 zile de la data emiterii [alin. (1)];

- ofițerul de stare civilă care primește cererea o înregistrează și o prezintă primarului, împreună cu actele doveditoare depuse de solicitant și un referat

motivată cuprinzând rezultatul verificărilor, după ce în prealabil referatul a fost avizat de către SPCJEP [alin. (2)];

- în situația în care cererea de rectificare a unui act de stare civilă se depune la SPCLEP ori, după caz, la primăria unității administrativ-teritoriale de la domiciliul solicitantului, aceasta se înaintează, de îndată, SPCLEP sau, după caz, primăriei unității administrativ-teritoriale care are în păstrare actul de stare civilă [alin. (3)];

- la primirea cererii și a documentelor justificative, ofițerul de stare civilă identifică actul de stare civilă care se solicită a fi rectificat și procedează conform alin. (2); după emiterea dispoziției prevăzute la art. 125 alin. (2), o expediază, împreună cu certificatul de stare civilă, completat corect, ca urmare a rectificării actului, SPCLEP sau, după caz, primăriei unității administrativ-teritoriale de la care a primit cererea [alin. (4)];

- ofițerul de stare civilă care primește dispoziția, întocmită potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 54, prin care s-a aprobat rectificarea actului, în vederea eliberării certificatului de stare civilă corespunzător, invită titularul, în termen de 48 de ore, pentru a-l ridica, pe bază de semnătură; certificatul de stare civilă anterior se retrage și se transmite instituției emitente, în vederea anulării și a efectuării mențiunii corespunzătoare pe marginea actului, la rubrica „Certificate eliberate” [alin. (5)].

Reiterăm că, dispoziția primarului de rectificare, precum și înregistrarea făcută în baza acesteia sunt opozabile oricărei persoane până la proba contrară, conform art. 58 alin. (4) din Legea nr. 119/1996.

În sfârșit, dispoziția primarului poate fi contestată la instanța judecătorească în a cărei rază teritorială își are sediul autoritatea emitentă, în condițiile legii.